

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

**Дипломна робота
магістра**

**з теми «СТАН СФОРМОВАНOSTІ НАВИЧОК
ДОШКІЛЬНИКІВ В ОСНОВНИХ РУХАХ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DObl – M18z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Доротюк Юлія Олександрівна

Керівник: **Галаманжук Л. Л.**, доктор
педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Єдинак Г.А.**, доктор наук з
фізичного виховання і спорту,
професор, професор кафедри теорії і
методики фізичного виховання

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У РУХОВИХ ДІЯХ.....	9
1.1 Загальні положення про формування рухової навички.....	9
1.2 Вікові особливості формування організму дитини у дошкільний період.....	12
1.3 Результати формування рухових навичок у дітей дошкільного віку на сучасному етапі.....	15
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	33
2.1 Методи дослідження.....	33
2.2 Організація дослідження.....	39
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК В ОСНОВНИХ РУХАХ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	41
3.1 Особливості сформованості навичок у рухах ходьби.....	57
3.2 Особливості сформованості навичок у рухах бігу.....	62
3.3 Особливості сформованості навичок у рухах зі стрибків.....	65
3.2 Особливості сформованості навичок у рухах повзання й лазіння.....	69
3.5 Особливості сформованості навичок у рухах із рівноваги.....	73
3.6 Особливості сформованості навичок у комплексній руховій дії.....	
РОЗДІЛ 4 МЕТОДИЧНІ УМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	78
4.1 Методичні умови формування рухових навичок у дітей	78
4.2 Організація фізичної активності при формуванні рухових навичок у дітей.....	87
ВИСНОВКИ.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ – артеріальний тиск

ЖЄЛ – життєва ємність легенів

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗСО – заклад середньої освіти

ОГК – обвідні розміри грудної клітки

ЧСС – частота серцевих скорочень

ЦНС – центральна нервова система

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний ритм життя та науково-технічна революція значно змінила характер праці і спосіб життя людини [6; 8; 26; 40; 44]. Автоматизація виробничих операцій та благоустрій побутових послуг, досить велика кількість різноманітної інформації – усе це призвело до різкого скорочення фізичного навантаження і рухової активності. Недостатня рухова активність дітей – серйозна проблема сьогодення, оскільки вона спричиняє зниження розумової та фізичної працездатності. Як відомо, більшість дітей займаються фізичними вправами недостатньо, а це негативно відображається на здоров'ї дітей.

Здоров'я у значній мірі визначається рівнем фізичної (рухової) активності. Наукові дослідження [11; 12; 26; 39], показують велику можливість підвищення ризику серцево-судинних та інших захворювань в результаті відсутності достатнього різня рухової активності та низького рівня функціональних можливостей організму в дитячому віці.

У найближчі роки ставиться завдання залучити до регулярних занять фізичною культурою дітей. І не просто залучити, а виховувати у них усвідомлення необхідності проведення цих занять щоденно, протягом життя.

На основі викладеного вище визначився напрямок, за яким повинно йти подальше удосконалення фізичного виховання дітей. Фізичне виховання здійснюється за сталою системою, яка включає різноманітні форми [3; 31; 32; 34; 46].

Неможливо повністю вирішити поставлені завдання, якщо у дитини не сформовані уміння та навички у різних рухових діях, але передусім в основних. Це питання потребує постійного вдосконалення. Тому доцільно використовувати найрізноманітніші форми, засоби та методи фізичного виховання, формувати у дітей потребу в щоденних заняттях фізичними

вправами та вправлянні у різних рухах [2; 13; 22; 33]. Із урахуванням зазначеного було визначено тему дослідження.

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2015-2019 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної культури для дітей та студентської молоді».

Роль авторки, як співвиконавиці теми, полягала у визначенні показників сформованості умінь та навичок у різних рухах, але передусім основних, визначенні методичних аспектів для підвищення ефективності такого процесу навчання у закладі дошкільної освіти.

Мета дослідження – експериментально встановити особливості сформованості навичок в основних рухах при використанні чинної організації та змісту занять з фізичної культури дітьми дошкільного віку.

Виходячи з мети вирішували такі **завдання**:

1. Визначити за даними літературних джерел передумови організації й теоретичні аспекти формування рухових навичок у дітей дошкільного віку.

2. Встановити значення показників сформованості умінь та навичок у дітей протягом 3-6 років життя.

3. Визначити методичні умови та організаційні положення формування рухових навичок у дітей дошкільного віку під час занять з фізичної культури.

Об'єкт дослідження – заняття з фізичної культури дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – сформованість рухових навичок у основних рухах в дітей дошкільного віку.

Для вирішення поставлених завдань використовували адекватні **методи дослідження** на теоретичному та емпіричному рівнях. Так на теоретичному рівні було використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез,

узагальнення, теоретичне моделювання). Педагогічні методи, а саме тестування, спостереження, констатувальний етап педагогічного експерименту було використано для одержання емпіричних даних, що передбачені завданнями дослідження. Методи математичної статистики використовували для аналізу емпіричних даних, одержаних на етапах дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів:

- уперше визначено ефективність використання чинного змісту занять з фізичної культури для формування рухових навичок у дітей дошкільного віку;

- доповнено дані про вікові особливості сформованості рухових навичок у дітей 3-6 років;

- поглиблено знання про ефективність використання чинних методичних та організаційних положень при формуванні рухових навичок дітей у дошкільний період на заняттях із фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів полягає у забезпеченні передумов для поліпшення результатів занять з фізичної культури та інших форм фізичної активності для вирішення завдань розвитку дітей у закладі дошкільної освіти. Водночас, одержані дані можуть використовуватись під час читання лекцій, проведення практичних і семінарських на педагогічному факультеті, факультеті фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломного проекту магістра були апробовані на XII Міжнародній науковій конференції пам'яті Анатолія Миколайовича Лапутіна «Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту» (Чернігів, 2019), III Міжнародному науковому конгресі істориків фізичної культури «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 2019), звітних науково-практичних аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2018-2019).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дипломного проекту магістра викладено в одній статті, опублікованій у науковому фаховому виданні України з педагогіки, що включене до міжнародних наукометричних баз.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 115 сторінках, з яких 106 – основного тексту, що містить 3 таблиці та 3 рисунки. Дипломна робота магістра складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 100 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукових літературних джерел засвідчує, що в сучасних умовах здійснюється активний пошук шляхів удосконалення фізичного виховання в закладах дошкільної освіти. Проте, дотепер відсутній єдиний погляд дослідників на формування рухових навичок дітей для досягнення якнайкращого результату у вирішенні цього важливого завдання. Фрагментарністю відзначаються дослідження, основу яких становить інформація про стан сформованості рухових навичок дітей дошкільного віку в основних рухах та рухових діях. Це не сприяє нормальному розвитку дитини, а значить зумовлює необхідність проведення досліджень в означеному науковому напрямі.

2. Оволодіння новими руховими діями потребує від дітей певних фізичних та психічних зусиль. Процес оволодіння руховою дією починається з формування вміння, що спирається на попередньо отримані знання щодо виконання вправи, яка вивчається, а також особистий руховий досвід дитини. Багаторазове систематичне виконання вправи призводить до формування вміння, котре при подальшому вправлянні поступово переходить у рухову навичку. На початку навчання рухів доцільно показ супроводжувати доступними для дітей дошкільного віку словесними вказівками. Більшість рухових навичок, сформованих у дітей – це перехідні форми подальших, більш стійких навичок.

3. Більшість рухових навичок, сформованих у дошкільному періоді життя дитини, в подальші шкільні роки трохи перебудовуються та змінюються під впливом більш високого рівня розвитку фізичних якостей, а також зміни пропорцій тіла. Цілеспрямоване навчання дітей дошкільного віку нових рухових дій орієнтовано на формування пластичних та варіативних навичок у різноманітних рухах, що в перспективі

вдосконалюються зі збільшенням потенційних можливостей організму дитини.

4. Особливість вияву сформованої навички у комплексній руховій дії полягає у тому, вона формується у пропонованій грі-естафеті, що спрямована на вдосконалення вже вивчених рухових дій, а також позитивно впливає на фізичний розвиток та емоційний стан дітей старшого дошкільного віку. Внесення елементів новизни шляхом включення нових способів організації діяльності дітей, знань і фізичних вправ, поглиблення і розширення діапазону відомих дій, або вдосконалення способів застосування вивченого матеріалу в нових умовах є одним із кращих прийомів активізації дітей на заняттях.

5. Для покращення процесу навчання основних рухів у дітей старшого дошкільного віку та їх удосконалення запропоновано педагогічні умови та організаційні положення формування рухових навичок дітей. Вони передбачають: застосування імітаційних та ігрових завдань, що сприяють розвитку інтересу до дій, що вивчаються; врахування доступності вправ залежно від рухової підготовленості дитини та об'єктивних труднощів, властивих кожному руху, що вивчається; включення у режим дня старших дошкільників більшої кількості рухових дій для підвищення ефективності оволодіння технікою виконання рухових дій.

6. Одне з ефективних і дієвих організаційних положень передбачає більш широке впровадження у практичну діяльність самостійну рухову діяльність дитини. Вона має виняткове значення для формування звички і потреби систематично виконувати фізичні вправи, позначається на різнобічному розвитку дитини. Поряд із закріпленням та вдосконаленням техніки виконання різних рухових дій на рівні рухової навички, у дітей формується почуття колективізму, виховується товариськість, доброзичливість до своїх товаришів, впевненість у своїх силах. Організація активного відпочинку дітей відбувається із застосуванням: днів здоров'я, свят фізичної культури, розваг, пішохідних переходів. Основна зміст таких заходів повинен скеровуватися на активну участь усієї групи дітей в

запропонованому заході, визначення розвитку фізичних якостей та рухової підготовленості дітей в ігрових ситуаціях, виховання стійкого інтересу до активної рухової діяльності. У раціональному поєднанні з іншими організаційними формами фізичного виховання вони допомагають створити оптимальний руховий режим, який сприяє підвищенню функціональних можливостей організму, покращує працездатність та загартованість дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адрианов О. С. О принципах структурно-функциональной организации мозга. Избранные научные труды. Москва, 1999. С. 88–96.
2. Айрапетянц В. А. Особенности функциональной асимметрии мозга здоровых детей. Асимметрия мозга и память. 1987. С. 3–13.
3. Алейникова Т. В., Думбай В. Н., Кураев Г. А. Физиология центральной нервной системы: учеб. пособ. Ростов/н Д: Феникс, 2000. 335 с.
4. Ананьев Б. Г., Рыбалко Е. Ф. Особенности восприятия пространства у детей. М: Просвещение, 1964. 502 с.
5. Анохин П. К. Очерки по физиологии функциональных систем. М: Медицина, 1975. 402 с.
6. Аршавский И. А. Физиологические механизмы и закономерности индивидуального развития. М: Наука, 1982. 270 с.
7. Бабюк С. М. Педагогічні умови фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї : автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.08. ІПВ НАПН України. Київ, 2011. 20 с.
8. Бабюк С. М. Особливості морфологічних і функціональних показників дошкільників із різною спрямованістю мануальної рухової асиметрії. Науковий часопис нац. пед. у-ту імені М. П. Драгоманова : Серія № 15. 2013. Т. 1, Вип. 7 (33). С. 14-18.
9. Балацька Л. В. Організаційно-методичні основи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання: дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02. ТНПУ імені Воодимира Гнатюка. Тернопіль, 2012. 259 с.
10. Балашова Е. Ю., Казакова Е. А. Развитие произвольных движений в дошкольном возрасте. Журнал прикладной психологии. 2004. № 6. С. 14-20.

11. Бальсевич В. К. Онтокинезиология человека. М: Теория и практика физической культуры, 2000. 275 с.
12. Бальсевич В. К. Очерки по возрастной кинезиологии человека. М: Теория и практика физической культуры, 2009. 218 с.
13. Бар-Ор О., Роуланд Т. Здоровье детей и двигательная активность: от физиологических основ до практического применения. Київ: Олімп. л-ра, 2009. 528 с.
14. Безруких М. М., Фарбер Д. А. Физиология развития ребенка: теоретические и прикладные аспекты. М, 2000. 125 с.
15. Безруких М. М. К вопросу о функциональной межполушарной асимметрии и латерализации моторных функций. Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии. 2003. С. 27–28.
16. Безруких М. М. Леворукий ребенок в школе и дома: учеб. пособие. Екатеринбург: Фактория, 2004. 300 с.
17. Бердичевская Е. М. Роль функциональной асимметрии мозга в возрастной динамике двигательной деятельности человека: автореф. дис... д-ра мед. наук: 14.00.13. СНМУ. Краснодар, 1999. 50 с.
18. Березина Н. О., Лашнёва И. П. Гигиенические аспекты тестирования физической подготовленности детей 4–7 лет. Гигиена и санитария. 2005. № 2. С. 51–54.
19. Берзінь В. І., Бунак Н. А. Гігієна та психофізіологія дітей дошкільного віку. Тернопіль : Астон, 2004. 378 с.
20. Бернштейн Н. А. О ловкости и ее развитии. М: Физкультура и спорт, 1991. 288 с.
21. Бернштейн Н. А. Биомеханика и физиология движений. М. : Институт практической психологии. Воронеж: МОДЭК, 1997. 608 с.
22. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2013. 264 с.

23. Богущ А. М. Передшкільна освіта: знахідки, реалії, перспективи // Педагогічна і психологічна науки в Україні: Київ: Педагогічна думка, 2012. Т. 3. С. 48.

24. Бойчук Ю. Д., Хребтова Н. П., Васильєва Е. И., Потамошнева Е. Н. Использование здоровьесберегающих технологий в подготовке детей к школьному обучению. Технологии подготовки детей дошкольного возраста к обучению в школе. 2013. С. 157-158.

25. Бойчук Ю. Д. Компетентнісний підхід як основа модернізації сучасної освіти. Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти. 2013. Вип. 13. С. 130–135.

26. Бойчук Ю. Д., Васильєва К. І., Галій А. І., Голуб Н. М. Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання і виховання : навч.-метод. посібн. Харків: Точка, 2014. 292 с.

27. Брагина Н. Н., Доброхотова Т. А. Функциональные асимметрии человека: монография. М: Медицина, 1988. 237 с.

28. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

29. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти: монографія. Запоріжжя: ЗОШПО, 2010. 250 с.

30. Воропай С. Динаміка прояву силових здібностей 4–13-річних дітей центрального регіону України. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Луцьк, 2002. С. 176–178.

31. Галаманжук Л. Л., Балацька Л. В., Єдинак Г. А. Організація і методика фізичної активності дітей дошкільного віку з формування рухового потенціалу: навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 160 с.

32. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.

33. Герасимчук А. Ю., Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей: навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 180 с.

34. Глезер В. Д. О роли пространственно-частотного анализа, примитивов и межполушарной асимметрии в опознании зрительных образов. Физиология человека. 2000. Т. 26, № 5. С. 145–150.

35. Глезер В. Д., Невская А. А., Гаузельман В. Е. Выделение фигуры из фона: межполушарные различия и вероятная локализация механизмов. Сенсорная система. 2002. Т. 16, № 2. С. 21–29.

36. Горбачевская Н. Л., Черногорцева Н. В., Григорьева Н. В. Особенности профиля межполушарной асимметрии у здоровых детей дошкольного возраста. Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии. 2001. С. 68–69.

37. Гординська І. М. Ефективні шляхи покращення фізичного стану старших дошкільників: дипломний проект магістра. 012. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 89 с.

38. Городенский Н. Г., Фокин В. Ф., Шармина С. Л. Динамика асимметрии уровня постоянных потенциалов головного мозга как показатель общей мотивации целеполагания у детей старшего дошкольного возраста. Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии. 2003. С. 87–94.

39. Давиденко О. В., Семененко В. П., Фандікова Л. О. Основи програмування фізкультурно-оздоровчих занять з дитячим контингентом. Тернопіль: Астон, 2003. 144 с.

40. Денисенко Н. Ф. Теоретичні засади та технологія управління системою фізичного виховання дітей дошкільних навчальних закладів:

автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. КНПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2002. 39 с.

41. Детская спортивная медицина / авт.-сост. Т. Г. Авдеева [и др.] ; под. ред. Т. Г. Авдеевой, И. И. Бахраха. 4-е изд., исправ. и доп. Ростов/н Д: Феникс, 2007. 320 с.

42. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І Волинець; наук. кер. програмою: Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. ; авт. кол.: Беленька Г. В., Белкіна Е. В., Богініч О. Л., Богданець-Білоskalенко Н. І. [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головне упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 3-є вид., доопр. та доп. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

43. Доброхотова Т. А., Брагина Н. Н. Левши: учеб. пособие. М: Книга, Лтд, 1994. 232 с.

44. Драганова О. А., Сычов В. С. Индивидуально-психологические особенности детей с разными формами мануальной асимметрии. Актуальные вопросы функциональной межполушарной асимметрии. 2003. С. 117-118.

45. Дубогай О. Д. Інтеграція пізнавальної і рухової діяльності в системі навчання і виховання дітей : навч. посібник. Київ : Оріяни, 2001. 152 с.

46. Дубровинская Н. В., Фарбер Д. А., Безруких М. Психофизиология ребенка: психофизиологические основы детской валеологии: учеб. пособ. М: ВЛАДОС, 2000. 144 с.

47. Ермаков П. Н. Психомоторная активность и функциональная асимметрия мозга. Ростов на Дону: РГУ. 1988. 128 с.

48. Жаворонкова Л. А. Правши–левши. Межполушарная асимметрия биопотенциалов мозга человека: монография. М: Экоинвест, 2009. 240 с.

49. Заводная Ж. Н. Педагогическая подготовка студентов к работе с леворукими детьми : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Общая педагогика». Армавир, 1999. 21 с.

50. Зайцева Н. В. Функциональные асимметрии при детском церебральном параличе в раннем онтогенезе: автореф. дис...канд. биол. наук: 03.00.13 СНМУ. Краснодар, 2003. 22 с.

51. Здоровьеформирующее физическое развитие: Развивающие двигательные программы для детей 5–6 лет: учеб.-метод. пособие / Под ред. Шилкова И. К., Большев А. С., Силкин Ю. Р., Лебедев Ю. А. [и др.]. М.: ВЛАДОС, 2001. 336 с.

66. Зверева І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика: монографія. Київ: Правда Ярославичів, 1998. 333 с.

67. Зверева І. Д. Розробка та впровадження програм з навчання життєвим навичкам: міжнародні і вітчизняні підходи. Практична психологія та соціальна робота. 2004. № 4. С. 53-57.

68. Здоровьеформирующее физическое развитие: развивающие двигательные программы для детей 5–6 лет: учеб.-метод. пособие / Шилкова И. К., Большев А. С., Силкин Ю. Р., Лебедев Ю. А. [и др.]. М.: ВЛАДОС, 2001. 336 с.

69. Земсков Е. В. Воспитание у детей в возрасте 5–6 лет чувства динамических усилий: учеб. пособие. Київ: Олімп. л-ра, 2005. 243 с.

70. Зимонина В. Н. Воспитание ребенка-дошкольника: развитого, организованного, самостоятельного, инициативного, неболеющего, коммуникативного, аккуратного. Расту здоровым : програм.-метод. пособ. [для педагогов дошк. учреждений] / В. Н. Зимонина. — М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004. — 304 с.

71. Іванова Л. І., Путров С. Ю., Карпюк Р. П. Теорія і методика оздоровчої фізичної культури: навч. посібник. Київ: Козарі, 2010. 276 с.

72. Ильин Е. П. Психомоторная организация человека: учеб. пособие. СПб: Питер, 2004. 582 с.

73. Ильина Т. А. Структурно-системный подход к организации обучения. М. : Знание, 1972. 72 с.

74. Интегральная индивидуальность человека и ее развитие: монография. М: ИПРАН, 1999. 349 с.
75. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль : Мандрівець, 2014. 144 с.
76. Кашуба В. О., Бондарь О. М. Сучасні оздоровчі технології у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку. Спортивний вісник Придніпров'я. 2010. № 3. С. 139-141.
77. Коваленко Т. Г. Социально-биологические основы физической культуры: монография. Волгоград : ВГУ, 2000. 224 с.
78. Козіброда Л. В. Організаційно-методичні аспекти фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з відхиленнями у стані здоров'я : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2006. 20 с.
79. Козіна Ж. Л. Структура фізичного, психофізіологічного розвитку та фізичної підготовленості дітей 1–5 років. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фіз. виховання і спорту. 2011. № 8. С. 40-44.
80. Комплексна програма середньої загальноосвітньої школи. Фізична культура 1-11 класи. Київ : Освіта, 1993. - 52 с.
81. Костикова С. Эффективность использования оздоровительных программ на занятиях физического воспитания детей младшего школьного возраста / IV Міжнародний науковий конгрес “Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації”. Тези доповідей. – Київ : Олімпійська література, 2000. С. 383.
82. Москаленко Н. Особенности организации спортивно-оздоровительной работы в школе / IV Міжнародний науковий конгрес “Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації”. Тези доповідей. Київ: Олімпійська література, 2000. С. 400.

83. Маркосян А. А. Вопросы возрастной физиологии. М. : Медицина, 1974. 225 с.
84. Муравов И. В. Оздоровительный эффект физической культуры и спорта. Київ : Здоров'я. 1989. 266 с.
85. Начинская С. В. Математическая статистика в спорте. Київ : Здоров'я, 2001. 134 с.
86. Начинская С. В. Основы спортивной статистики. - К.: Вища школа, 2007. 231 с.
87. Нормирование нагрузок в физическом воспитании школьников / Под ред. Л. Е. Любомирского. М. : Просвещение, 1989. 189 с.
88. Огнев Б. В. К вопросу о влиянии внешней среды на состояние функции организма человека и животных // Вестник Академии мед. наук., 1998. № 3. С. 31-40.
89. Петровський В. В. Круцевич Т. Ю. Особисті потреби й мотивації як один із факторів, що визначає направленість занять фізичними вправами. Світоч.1997. №4. С. 22-24.
90. Романенко В.А. Двигательные способности человека. Донецк : Новый мир, УКЦентр, 1999. 336 с.
91. Сухарев А. Г., Теленчи В. И., Шелонина О. А. Двигательная активность детей и подростков. М. : ВНИИМиМТИ,1988. 71 с.
92. Тер-Ованесян А.А. Педагогические основы физического воспитания. М. : Физкультура и спорт, 2008. 206 с.
93. Фарфель В. С. Развитие движений у детей школьного возраста. М. : Физкультура и спорт, 1959. 224 с.
94. Филин В. П. Теория и методика юношеского спорта. М. : ФиС, 1987. 127 с.
95. Фомин Н. А., Вавилов Ю. Н. Физиологические основы двигательной активности. М. : ФиС, 1991. 224 с.
96. Хрипкова А. Г., Антропова М. В., Фабер Д. А. Возрастная физиология и школьная гигиена. М. : Просвещение, 1990. 320 с.

97. Цьось А. В., Довганюк В. М., Ковальчук Н. М. Планування навчальної роботи з фізичної культури в школах І-ІІІ ступенів. Луцьк : Надстир'я, 1998. 364 с.

98. Шиян Б. М. Методика фізичного виховання школярів. Львів : Світ, 2003. 184 с.

99. Шиян Б. М., Папуша В. Г., Приступа Є. Н. Теорія фізичного виховання. Львів: ЛОНМІО, 1996. 220 с.

Список опублікованих праць за темою дипломної роботи магістра

100. Доротюк Ю., Галаманжук Л., Єдинак Г. Навчання майбутніх дошкільних педагогів контролювати стан сформованості навичок дітей в основних рухах. Історія фізичної культури і спорту народів Європи, ІІІ-ий Міжн. наук. конгрес істориків фізичної культури. 10-12 вересня 2019 року, м. Луцьк. [електронний ресурс]. Луцьк, 2019. С. 60-61. – <http://conferences.eenu.edu.ua>